

Medier för alla?

Tillgänglighet till tv i Danmark, Finland, Norge och Sverige

VAMMAISFOORUMI
Vammaisjärjestöjen yhteinen ääni

Rapporten är resultatet av ett möte den 22 november 2011 i Köpenhamn mellan tre nordiska samarbetsorgan för funktionshindersorganisationer. Danske Handicaporganisationer (DH), Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) och Handikappförbunden.

Expertis från den finska organisationen Kuuloliitto ry - Finska Hörsel förbundet – medverkade också i mötet.

Mötet i Köpenhamn finansierades med stöd från Nordens Valfärdscenter

November 2011

Alle mennesker har ret til at kunne se tv

Tv-mediet fylder meget i samfundet. Det bidrager med information, læring og underholdning og spiller en stor rolle i den demokratiske proces. Derfor er det vigtigt at sørge for, at alle kan se tv. Og alle mennesker har ret til at kunne se tv. Handicapkonventionen bekræfter denne ret for mennesker med handicap i artikel 30 om kulturlivet og i artikel 9 om tilgængelighed.

Desværre er det ikke muligt for alle at udøve denne ret. Mange af os, der har et handicap, bliver udfordret, når vi skal se tv, fordi tv ikke bliver gjort tilgængeligt for mennesker med handicap. Det er der flere forskellige årsager til. **En af dem er manglende viden om, hvordan man kan gøre tv tilgængeligt.**

På nordisk plan kan vi bidrage til at formidle viden om tilgængelighed til tv. **Vi kan lære meget af hinanden i de nordiske lande.** Vi har forskellige erfaringer, som vi i fællesskab kan udbrede viden om. Et første spadestik er denne rapport, der giver et overblik over den nuværende situation i de nordiske lande.

En anden årsag til manglende tilgængelighed til tv er manglende politisk vilje. Denne manglende vilje løses bl.a. ved at stille krav gennem forpligtelser som lovgivning. I denne henseende kan **nordisk samarbejde også**

bidrage til at sikre retten til at se tv. Der er f.eks. nordisk lovgivning, hvor børneudsendelser er fritaget fra krav om tekstning, mens anden nordisk lovgivning har fokus på, at tekstning af børneudsendelser er nødvendig for forældre med hørenedsættelse.

Udvikling af sprogteknologi er et tredje eksempel på en årsag til, at ikke alle har adgang til tv. En fælles nordisk udfordring på dette område er udvikling af sprogteknologi til brug for tekstning og oplæsning af undertekster. De nordiske lande er små sprogområder, og derfor driver markedsandele ikke udviklingen af sprogteknologi. Derimod er behovet for oplæsning af undertekster stort, fordi vi i de nordiske lande har tradition for at tekste udenlandske udsendelser, hvor man i mange andre lande eftersynkroniserer ”dubber” udenlandske udsendelser.

Der er ingen tvivl om at mulighederne er mange og udfordringerne store. Der skal stadig tiltag til for at sikre, at alle kan se tv og på den måde blive inkluderet i samfundet. Vi ser positivt på de skridt, der allerede er taget og ser frem til at nå endnu længere.

Stig Langvad
Ordförande
Danske Handicap-
organisationer

Merja Heikkonen
Organisationsdirektör
Vammaisfoorumi ry -
Handikappforum rf

Knut Magne Ellingsen
Ordförande
Funksjonshemmedes
Fellesorganisasjon

Ingrid Burman
Ordförande
Handikappförbunden

Tillgängliga medier vad är det?

Tillgängliga och användbara medier handlar om mer än tv. Det gäller givetvis även innehåll i tryck, via mobil, Internet eller andra kanaler. Fokus i rapporten ligger på tv som är den kanal där innehåll och distribution regleras tydligast. Tillgänglighetstjänster berör programföretagen, operatörer som distribuerar tv och företag som tillverkar apparater som vi använder för att titta, lyssna, läsa och kommunicera med. De vanligaste tillgänglighetstjänsterna omfattar följande:

Undertext (subtitles/captions)

Används för översättning av program på ett främmande språk, men också för att texta samma språk som talas. Texten bör märkas med olika färg för att markera olika talare, samt beskriva effektljud i text.

Nödändigt för hörselskadade tittare. Till nytta för alla som inte höra vad som sägs på grund av exempelvis andra ljud eller inget ljud (på en flygplats till exempel)

Direkttextning innebär att det som sägs i en direktsändning textas simultant.

Teckenspråk (sign language)

Program kan produceras på teckenspråk eller så kan ordinarie programutbud tolkas till teckenspråk där en tolk syns i en del av bildskärmen.

Nödändigt för tittare som har teckenspråk som första språk, som komplement för personer med nedsatt hörsel eller till exempel vissa intellektuella funktionsnedsättningar.

Syntolkning (audio description)

En muntlig beskrivning av det som sker i bilden, fogas in i ett program eller en film.

Nödändigt för synskadade tittare. Till nytta för alla som tittar på tv men har ögon på något annat (till exempel lagar mat).

Talad text (spoken/audio subtitles)

Undertext som blir uppläst med syntetiskt tal. Behov av att allt ljud på skärmen, till exempel namnskyltar, sportresultat och programinformation kan fås uppläst.

Nödändigt för synskadade och personer med dyslexi. Till nytta för alla som av olika anledningar inte kan läsa texten (enligt en svensk undersökning har 25 procent svårt att läsa en dagstidning).

Hörbarhet (clean audio)

Bakgrundsljudet i radio och tv gör det ofta svårt att höra vad som sägs. Det finns ett starkt önskemål från många tittare att själva kunna välja bort eller reglera volymen på bakgrundsljud samt att dämpa ljudet i reklamslag.

Vad behövs för att göra medier tillgängligare?

Peter Looms är ordförande för en fokusgrupp om tillgängliga medier inom International Telecom Union där forskare, experter och användare från hela världen är engagerade. I december 2012 ska fokusgruppen vara klar med en färdplan, som visar en vision och åtgärder för att uppnå den genom globalt samarbete.

Peter Looms är ordförande för en fokusgrupp om tillgängliga medier inom International Telecom Union där forskare, experter och användare från hela världen är engagerade. I december 2012 ska fokusgruppen vara klar med en färdplan, som visar en vision och åtgärder för att uppnå den genom globalt samarbete.

Peter Looms har arbetat 40 år med tv-produktion. De senaste fem åren har han ägnat åt att samla och öka kunskapen om hur medier ska bli tillgängligare för alla. Han tror på att det går att göra skillnad så att fler har möjlighet att kommunicera – till exempel se på tv, använda mobiltelefon, och gå på bio. På nordisk nivå ser Peter stora möjligheter till samarbete kring till exempel talteknologi och att lära av varandra för att jobba smartare med befintliga resurser. Det finns mycket att göra både idag och inom en nära framtid.

Hur ser läget ut i Norden när det gäller tillgängliga medier?

Det går inte att generalisera. Länderna är bra på olika saker. Finland har kommit längst när det gäller kulturell och social inkludering, eftersom de har två officiella språk förutom teckenspråk. Sverige var tidigt ute med att titta på talad textremsa med syntetiskt tal. Danmark har arbetat med syntolkning och utmaningarna med direkttextning. Norge har satsat på arbetet med metadata. Tillsammans kompletterar vi varandra med olika kunskaper som kan göra det möjligt att nå längre.

Vilka gemensamma utmaningar ser du i de nordiska länderna?

Det finns mycket att göra för att förbättra användbarheten för tittare. Till exempel behöver tittare kunna höra vad skådespelare säger i dramaserier. Trenden har varit att skapa ”naturligare” tv men otydligt tal och många störande ljud gör att många tittare inte kan följa med i handlingen.

Tittaren ska höra vad skådespelare säger och kunna läsa text

Ett annat sätt att förbättra användbarhet handlar om att göra undertexten lättare att läsa för olika tittare, till exempel val av färger, kontraster, teckenstorlek och placering av textremsan.

När det gäller själva tillgänglighetstjänsterna behövs tydligare mål. 100 procent textning, kvalitet på textremsan och direkttextning. Mer uttalade mål för syntolkning och talad text behövs eftersom produktion av syntolkning är begränsad och bara två länder arbetar med talad text. Det skulle vara bra med ett nordiskt samarbete kring möjligheterna att använda talsyntes för talad text när det gäller översättning av program. Det gynnar alla som läser långsamt eller har kognitiva funktionsnedsättningar.

Vi kan ta bättre vara på möjligheterna att kombinera talsyntes och syntolkning. Vid en konferens nyligen i Antwerpen kunde vi se befintliga smarta lösningar att arbeta för att planera produktionen av syntolkning. Det finns mycket att göra genom att förbättra det vi redan erbjuder utan att det kostar mer.

När det gäller teckenspråkstolkning i tv har det visat sig att tittare som inte talar teckenspråk störs av att se en tolk i bildrutan. Portugal som har cirka 4500 timmar teckenspråkstolkade program om året även på bästa sändningstid - mer än hela USA - har tittare som vant sig vid att se tolken. Men i framtiden med hybrid-tv, kommer vi se lösningar där teckenspråkstolkning kan väljas som alternativ och levereras via Internet. Det skulle ta betydligt mindre sändningsutrymme om det går att lösa via Internet.

Norge och Danmark har särskilda kanaler för teckenspråk

Uppföljning av tillgänglighetstjänster är en annan utmaning. Idag mäter vi hur många timmar teckenspråkstolkning, textning eller syntolkning som sänds. Men vi vet inte om de används och hur tjänsterna uppfattas av tittarna. Vi behöver bättre metoder att mäta resultaten.

Vilka är de viktigaste åtgärderna som behöver utvecklas för att förbättra tillgängligheten till medier?

Förbättrad flexibilitet och kvalitet på undertext samt teckenspråkstolkning genom samarbete mellan de nordiska public service-bolagen, i samband med att en ny standard för så kallad hybridtv, (Hbb) antas. Hybrid-tv kombinerar Internet med tv-sändningar i samma apparat.

Satsning på att förbättra direkttextning med utvecklad språkteknologi. I Danmark har vi sedan fem år tillbaka använt en metod som kallas "respeaking" - att en person snabbt återberättar vad som sägs i ett program och med hjälp av en programvara för taligenkänning blir talet till text. Andra länder arbetar fortfarande med velotype - ett speciellt tangentbord för skrivtolkar som används för direkttextning. Det behövs en databas för varje språk som innehåller det talade språket som måste underhållas och uppdateras eftersom språk är levande och förändras hela tiden. Det kräver forskningsresurser, tar tid och resurser. För att lösa finansiering och organisering av arbetet behövs en modell som omfattar både det offentliga och det privata. Staten skulle behöva finansiera skapandet av databasen som sedan via icke-exklusiva licenser kan användas för att skapa taligenkänningsprogram och andra tillämp-

Inom några år kommer hybridtv vara standard där Internet och tv visas i samma skärm. Exempel från Melodifestivalen i Sverige 2010 med tolkning via webben

ningar. Marknaden för mindre språk som de nordiska gör att det inte är kommersiellt lönsamt att investera i själva databasen. En lösning behövs också för att de som använder databasen ska bidra till att underhålla och utveckla databasen och modellen måste även se till konkurrenslagstiftning för att undvika en monopolsituation på marknaden. Även om Danmark redan idag använder taligenkänning så behöver vi också hitta en modell för underhåll av systemet.

Skapa ett gemensamt nordiskt forum för samarbete och nätverkande där flera intressenter medverkar. Det skulle vara ett kostnadseffektivt sätt att hitta lösningar på det som kan göras med befintliga resurser.

Hur kan reglering av tillgänglighetstjänsterna fungera bättre?

Storbritannien är ett bra exempel när det gäller reglering. De använder en kombination av morot och piska. Myndigheterna på området lyckas skapa konsensus mellan alla inblandade kring realistiska mål och samarbeten mellan funktionshindersorganisationer, programföretag och andra inblandade. För att tillgänglighetstjänsterna ska nå tittarna så behöver även operatörer som levererar IP-tv, satellit och kabel och återförsäljare som säljer tv-utrustning i affärer medverka.

Forum för samarbete kring tillgängliga medier:

NorDig är en gemensam plattform för digital-tv där Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige och Irland ingår. Public service-företagen i de nordiska länderna har ett samarbete inom **Nordvision** Gruppen som arbetar med nya medier, NEM, är särskilt viktig för arbetet med tillgänglighet.

Nordif är ett mediasystem där de nordiska public service-bolagen utväxlar programfiler och metadata digitalt, till exempel utbyte så att svenska undertexter kan användas av finsk tv.

<http://www.nordig.org/>

<http://www.nordvision.org/>

Hur tillgängliga är de nordiska tv-medierna?

Jämförelse mellan Danmark Finland Norge och Sverige
om inget annat anges kommer siffrorna från 2010

				
Textning *	Danmark: 45%	Finland: 25%	Norge: data saknas	Sverige: 70%
Textning Public service	Danmark: 3871 tim	Finland: data saknas	Norge: 32,7 tim/dag i genomsnitt	Sverige: 8325 tim
Textning Kommersiella	Danmark: 1032 tim TV2	Finland: data saknas	Norge: data saknas	Sverige: rapport 2012
Teckenspråk	Danmark: DR TV2 423 tim dagliga nyheter	Finland: YLE dagliga nyheter	Norge: NRK dagliga sändningar	Sverige: SVT 128 tim. varav 52 barnprogram
Syntolkning	Danmark: 32 timmar	Finland: 0	Norge: 0	Sverige: 1 film 2011
Talad text	Danmark: försök 2012	Finland: rapport 2012	Norge: 0	Sverige: data saknas

* Uppskattning enligt EFHOH rapport <http://www.efhoh.org/subtitling/>

DANMARK: DR och TV2 har möjlighet att sända teckenspråkstolkade sändningar i särskild kanal 17-21

FINLAND: Ny lag trädde i kraft 1 juli 2011, rapporter väntas 2012. YLE sänder 5 minuter nyheter vardagar och 10 minuter sammanfattning/vecka på teckenspråk (35 min/vecka)

NORGE: NRK har en egen digital-tvkanal för program på teckenspråk som sänder 17-22, främst barnprogram, nyheter och sport

SVERIGE: SVT sände 128 timmar program producerade på teckenspråk 2010. Teckenspråkstolkning av valprogram sändes på webben, vilket kritiserats av Granskningsnämnden för radio och tv (de sändningarna ingår inte i statistiken).

Krav på programföretag

				
TEXTNING PUBLIC SERVICE	Danmark: 2012 ska alla sändningar textas	Finland: Öka från 50% 2011 till 100% 2016	Norge: NRK ska sikta på att alla program ska textas	Sverige: SVT ska texta alla program på svenska
TEXTNING KOMMERSIELLA	Danmark: Inga krav	Finland: MTV3 och Nelonen ska öka från 15% 2011 till 50% 2016	Norge: Lagöversyn	Sverige: Generellt krav främja tillgänglighet TV4: ljud från 25% 2012 till 90% år 2016
TECKENSPRÅK PUBLIC SERVICE	Danmark: DR och TV2 ska tecken- språkstolka minst två nyhetsprogram 17-21 i särskild kanal	Finland: Saknas	Norge: Saknas	Sverige: SVT ska öka ambitionen för teckenspråks- tolkade program
TECKENSPRÅK KOMMERSIELLA	Danmark: Inga krav	Finland: Saknas	Norge: Lagöversyn	Sverige: Gene- rellt krav främja tillgänglighet TV 4: se textning
SYNTOLKNING PUBLIC SERVICE	Danmark: DR Krav nyproducerad drama och försök med faktaprogram	Finland: Saknas	Norge: Saknas	Sverige: Försök med syntolkning
SYNTOLKNING KOMMERSIELLA	Danmark: Inga krav	Finland: Saknas	Norge: Saknas	Sverige: Gene- rellt krav främja tillgänglighet TV 4: bild från försök till 3% år 2016.
TALAD TEXT PUBLIC SERVICE	Danmark: DR försök	Finland: Allt som textas ska kunna fås som talad text	Norge: Saknas	Sverige: Saknas
TALAD TEXT KOMMERSIELLA	Danmark: Inga krav	Finland: Allt som textas ska kunna fås som talad text	Norge: Saknas	Sverige: Generellt krav att främja tillgänglighet. TV 4: se syntolkning

Nuläget och utmaningarna i Danmark

Danmark har mer krav på dialog med funktionshindersorganisationer och forum för samverkan mellan intressenter än övriga länder. DR och TV2 är de enda nordiska programföretag som använder taligenkänning för direkttextning, men tittare är inte nöjda med kvaliteten.

Utmaningar

Det saknas en lag som omfattar kommersiella programföretag.

Bristande kvalitet i textning, särskilt fördröjning som uppstår i direktsändning av taligenkänningstekniken.

Kanal för teckenspråkstolkade program har bara möjlighet att sända mellan 17-21. Största nyhetssändningen startar 21.

För få syntolkade program och ingen erfarenhet av talad text.

Uppmaningar

Alla danskproducerade program ska tolkas till teckenspråk och syntolkas. Brukarna ska involveras i prioriteringar mellan olika program.

Alla undertexter ska finnas som talad text. Alla

Avtal och lagar

Public service-kontrakt för DR och public service-tillstånd för TV2

Detaljerade krav för textning och teckenspråkstolkning. DR ska syntolka nyproducerade dramaprogram, samt syntolka fakta- och dokumentärprogram på försök. DR ska genomföra och utvärdera försök med talad text under 2011-2013.

Lag och krav på kommersiella programföretag saknas helt.

tillgänglighetstjänster ska distribueras även på internet

Tittaren ska kunna stänga av störande bakgrundsljud, och reglera ljudnivå för att slippa högre ljud vid reklamslag.

Elektroniska programguider ska vara tillgängliga och uppdaterade. Tittare ska själva välja färger, kontrast, storlek på text med mera.

Tillgängliga digitalboxar ska ha upplästa menyer med mera. Undertexten ska komma med vid inspelning av program.

Dialog med funktionshindersorganisationer

DR har skyldighet att upprätta ett brukarråd med ideella organisationer. Rådet träffas tre gånger per år. Kulturdepartementet har även tagit initiativ till ett forum för tillgängliga medier med bredare sammansättning som träffas två gånger per år.

Monica Løland
Danske Handicaporganisationer

Tjänster som finns tillgängliga

- Undertext
- Teckenspråk - egen kanal 17-21
- Syntolkning - fåtal program
- Talad text - försök påbörjas 2012

Nuläget och utmaningarna i Finland

Finland är det land som har kommit längst i Norden när det gäller krav på kommersiella kanaler, som inte har ett särskilt public service avtal, samt krav på talad text. Tittaren måste själv välja språk nederländska på sin tv-utrustning för att få textremsan uppläst.

Utmaningar och uppmaningar

Kritik mot att den nya lagen undantar musik-, sport- och barnprogram när det gäller krav på textning. Barnprogram är särskilt viktiga att texta.

Den nya lagen för tv- och radiosändningar omfattar inte teckenspråk. Inga kommersiella kanaler sänder program på teckenspråk. Lagen omfattar inte heller syntolkning, annat än kraven på att befintlig textning ska kunna läsas upp med talsyntes, så kallad talad text.

Brist på kvalitet när det gäller textning. Det saknas standarder och riktlinjer för till exempel användning av färger när olika personer talar.

Avtal och lagar

TV-och radiolagen

(744/1998) trädde i kraft 1 juli 2011
§ 19a beskriver krav på textning och talad text som en tjänst, musikföreställningar, sport- och barnprogram är undantagna från krav.

Lagen omfattar inte teckenspråks- och syntolkning.

Krav på kommersiella kanaler och talad text i ny lag.

Myndigheten Kommunikationsverket är ansvarig för att följa upp den förordning som anger nivåerna för textning och talad text. Nivåerna trappas upp varje år fram till 2016. Programföretagen kan leverera en tredjedel av kvoten via så kallad beställ-tv, de vill säga internet. Kommunikationsverkets första uppföljningsrapport ska komma i början av 2012.

Brist på utvecklad talteknologi för direkttextning. YLE genomför ett försöksprojekt 2012-2013 tillsammans med privata aktörer för att utveckla ett taligenkänningsprogram som ska testas för att direkttexta.

YLE sänder nyheter på teckenspråk 5 minuter varje dag och 10 minuter nyhetssammanfattning en gång i veckan. Endast YLE använder färgkodad undertext, inte de kommersiella programföretagen

Dialog med funktionshindersorganisationer

Finska Hörsselförbundet har varit ledamot i finska Transport- och kommunikationsministeriets underutskott för tillgänglig kommunikation sedan 2005.

En ny kommitté där representanter från Finska Hörsselförbundet ingår har bildats för att förbättra kvaliteten på textning. Två möten under 2011.

Sami Virtanen
Finska Hörsselförbundet

Tjänster som finns tillgängliga

- Undertext - både YLE/kommersiella
- Teckenspråk - YLE
- Syntolkning - finns inte
- Talad text - både YLE/kommersiella

Nuläget och utmaningarna i Norge

Norge var tidigt ute med en särskild kanal för dagliga program på teckenspråk. NRK har en särskild digital-kanal för program på teckenspråk som sänder dagligen mellan 17-22, mest barnprogram, nyheter, debatter och sport. På NRK1 sänds även fem minuters nyheter på teckenspråk varje dag. Men Norge ligger efter sina grannländer när det gäller lagar som täcker kommersiella kanaler, tydliga krav och uppföljning av tillgänglighet i tv.

Utmaningar

De flesta förproducerade program på NRK textas men möjligheten att få textning uppläst som talad text saknas. NRK undersöker lösningar och har uppgett att de tittar på en lösning som liknar den finska, där tittaren gör en inställning på sin digitalbox. Kan eventuellt testas 2012 Syntolkning har endast testats en gång i NRK.

Brist på standarder för presentation av undertexter. Olika distributörer av tv-program presenterar undertexter på olika sätt och ibland är det svårt att få tillgång till textning.

Avtal och lagar

Sändningstillståndet

13 c. Utformningen av NRK:s tjänster måste ta hänsyn till personer med funktionsnedsättningar, bland annat bör NRK sträva efter att alla tv-program är textade.

Det finns ingen lag som täcker tillgänglighet och kommersiella kanaler.

Lag som täcker krav på textning förbereds, och väntas omfatta:
Alla program på i bästa sändningstid (18 - 22 på kvällen) för kanaler som har tittarsiffror på mer än 5% av befolkningen.

Uppmaningar

Utveckla talteknologi för att använda taligenkänning för direkttextning saknas.

Tydligare och fler krav på programföretagen - en upptrappning av kraven liknande den som finns i andra länder. Krav på kommersiella kanaler som sänder från utlandet

En myndighet med ansvar för att följa upp programföretagen behövs.

Dialog med funktionshindersorganisationer

FFO har möten med politiker och departement, samt samarbete med andra intressenter. Det finns inget särskilt forum för tillgängliga medier och ingen myndighet som har ansvar för frågan.

Øivind Skotland
Funksjonshemmedes
Fellesorganisasjon

Tjänster som finns tillgängliga

- Undertext
- Teckenspråk - egen kanal 17-22
- Syntolkning - ett tillfälle hittills
- Talad text - finns inte

Nuläget och utmaningarna i Sverige

Sverige var först med talad text i Norden redan 2004, efter starka krav från synskadade och Dyslexiförbundet. Distributionen kräver två digitalboxar och är så krånglig att väldigt få använder den. Ingen utveckling har gjorts sedan 2004. Under tiden har Finland undersökt och utvecklat en lösning som fungerar med en digitalbox. På senare år har fokus legat på att finansiera en taldatabas för svenska språket för att möjliggöra direkttextning med taligenkänning.

Utmaningar

TV-branschen saknar kunskap om tillgänglighet. För otydliga och låga krav på programföretagen. Inget samlat stöd kring tjänsterna.

Problem med distribution och vidareändring av tillgänglighetstjänster. Bristande användbarhet och information om tjänster.

Bristande uppföljning från myndigheter när det gäller kvalitet och mätmetoder.

Avtal och lagar

SVT:s sändningstillstånd (liknande finns för UR)

13§ SVT ska beakta behoven hos personer med funktionsnedsättning.

SVT:s utbud ska höjas och tillgängligheten förbättras i syfte att arbeta mot det långsiktiga målet att hela utbudet görs tillgängligt för alla medborgare.

En ny radio- och tv-lag har lett till nya krav på tillgänglighet i kommersiella kanaler från 1 juli 2011. TV4 har krav som rör tillgänglig ljud och bild som trappas upp till 2016. Övriga 28 programföretag fick en generell skyldighet att främja tillgängligheten med tekniska tilläggstjänster som textning, teckentolkning, syntolkning, uppläst text och liknande teknik.

Uppmaningar

Integrera tillgänglighet och användbarhet i all teknikutveckling, så att HD, hybridtv, mobil tv med mera kan nå alla tittare. I nära kontakt med användare och organisationer.

Skapa ett forum för kunskapsutbyte och samverkan mellan olika intressenter - programföretag, tittare, operatörer, myndigheter och återförsäljare av tv-utrustning.

Skapa och använd gemensamma standarder/riktlinjer för kvalitet när det gäller textning, talad text, teckenspråkstolkning, syntolkning hörbarhet och tydliga gränssnitt för information i bilden.

Dialog med funktionshindersorganisationer

Krav på dialog ställs i avtal och lag, men det saknas ett strukturerat forum kring tillgänglighetstjänster där berörda förbund är involverade.

Mia Ahlgren
Handikappförbunden

Tjänster som finns tillgängliga

- Undertext
- Teckenspråk
- Syntolkning – ett tillfälle hittills
- Talad text - få användare

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Flera artiklar i konventionen har betydelse för tillgängliga medier, exempelvis:

Artikel 8 om ökad medvetenhet

Staterna åtar sig att vidta omedelbara, effektiva och ändamålsenliga åtgärder, samt att uppmuntra massmedier till att framställa personer med funktionsnedsättning på ett sätt som främjar delaktighet i samhället.

Artikel 9 om tillgänglighet

Staterna ska säkerställa att personer med funktionsnedsättning får tillgång på samma villkor som andra till till information och kommunikation

Artikel 21 om yttrandefrihet

Staterna ska uppmuntra massmedierna, däribland leverantörer av information genom Internet, att göra sina tjänster tillgängliga för personer med funktionsnedsättning, samt erkänna och främja användning av teckenspråk.

Artikel 30 om deltagande i kulturliv

Staterna ska säkerställa att personer med funktionsnedsättning åtnjuter (enjoy) tillgång till tv-program, film, teater och annan kulturell verksamhet i tillgänglig form.

Konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder i enlighet med internationell rätt för att säkerställa att lagar till skydd för immateriella rättigheter inte utgör ett oskäligt eller diskriminerande hinder för tillgång till kulturella produkter för personer med funktionsnedsättning. (punkt 3)

EU:s direktiv som rör tillgängliga medier

AV-direktivet - EU:s direktiv för audiovisuella medietjänster

Artikel 3c: Medlemsstaterna ska uppmuntra medietjänstleverantörerna inom den egna jurisdiktionen att se till att deras tjänster successivt görs tillgängliga för syn- och hörselskadade personer.

Telekompaketet

Flera direktiv som rör digitala tjänster är samlade under begreppet Telekompaketet.

I direktiven finns bland annat en skyldighet att ”uppmuntra leverantörer av digital tv-tjänster och utrustning att samarbeta” (Artikel 18 i Ramverksdirektivet).

Direktivet om samhällsomfattande tjänster lyfter frågan om vidareändningsplikten särskilt när det gäller tillgänglighetstjänster för personer med funktionsnedsättning av tv-kanaler som sänder information av allmänt intresse (Artikel 31 i ”USO-direktivet”).

Referenser/källor

Danmark

DR:s public service kontrakt: http://kum.dk/Documents/Kulturpolitik/medier/DR/public_servicekontrakt.PDF

DRs public serviceredegørelse 2010: http://www.bibliotekogmedier.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/medier/radio_og_tv/landsdaekkende_regional/

Fakta om danska TV2 –reklamfinansierad Public Service i bolag ägt av danska staten: <http://behold.tv2.dk/baggrund/fakta-om-tv-2/>

TV2 public service redovisning: <http://omtv2.tv2.dk/index.php?id=66>

Dansk kanal för teckenspråkstolkade program: http://www.digi-tv.dk/Indhold_og_tilbud/Doevetolkning.asp

DH om tillgänglighet till digitalt tv: <http://www.handicap.dk/dokumenter/politikpapirer/politikpapir-om-digitalt-tv>

Finland

Finska radio- och tv-lagen, se särskilt §19a: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980744>

Finska public service YLE årsberättelse på svenska: <http://avoinyyle.fi/www/sve/publikationer/index.php>

Norge

NRK:s avtal och årsrapporter: <http://www.nrk.no/informasjon/fakta/1.6512112>

NRKs kanal för teckenspråk: <http://www.nrk.no/informasjon/hjelp/1.4867580>

NRK information om mroblem med textning med olika distribution: <http://www.nrk.no/informasjon/hjelp/1.7862839>

Sverige

SVT sändningstillstånd: <http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=60232&a=699461>

SVT:s Publik service-redovisning 2010: <http://svt.se/content/1/c8/02/34/28/21/SVT%20PSR2010%20webb.pdf>

Statistik från Public service-företagen: <http://statistikdatabas.publicservice.se>

Granskningsnämnden i Sverige kritik av Public Service: <http://www.radioochtv.se/Om-oss/Nyheter/2011/Bedomning-av-public-serviceredovisningar-klar/>

Krav på kommersiella programföretag i Sverige: <http://www.radioochtv.se/Tillstand-och-registrering/TV/Nya-krav-pa-tillganglighet-i-tv-pa-svenska/>

Synpunkter på tv-tillgänglighet: <http://www.radioochtv.se/Tillstand-och-registrering/TV/Tillganglighet/Synpunkter-pa-forsta-tillganglighetsrapporten/>

Seminarium om nationell språkbank, 2011: <http://www.sprakradet.se/seminarium-sprakdatabank>

Westreamu (webbtv): <http://westreamu.se/2011/03/14/teckenspraksartisteri-pa-melodifestivalen/>

Norden

NorDig: <http://www.nordig.org/>

Nordvision: <http://www.nordvision.org/>

Språkteknologi för ökad tillgänglighet, Nordisk rapport 2011: <http://www.sprakradet.se/1936>

Europa/internationellt

EDF:s toolkit för telekompaketet: <http://www.edf-feph.org/Page.asp?docid=26614&langue=EN>

ITU fokusgrupp om tillgängliga medier: <http://www.itu.int/en/ITU-T/focusgroups/ava/Pages/default.aspx>

”Making Television Accessible”: http://www.itu.int/ITU-D/sis/PwDs/Documents/Making_TV_Accessible-E-BAT.pdf

Vid ett möte i Köpenhamn 22 november 2011 diskuterades gemensamma utmaningar när det gäller tillgänglighet till medier i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Resultatet av diskussionerna har samlats i den här rapporten om vägen framåt, ur de nordiska handikapporganisationernas synvinkel.

Viktigaste punkterna:

- Kunskapsutbyte
- Starkare krav på tillgänglighet för både public service och kommersiella programföretag även för dem som sänder från länder utanför Norden
- Inkludering av tillgänglighet i ny teknik och stöd för språkteknologi
- Nordiskt samarbete om nya standarder och riktlinjer för kvalitet i tillgänglighetstjänster

